

Gir frittstående skoler bedre elevresultater?

Hans Bonesrønning, Linn Reneé Naper og Bjarne Strøm

Senter for økonomisk forskning (SØF)

Konsekvenser av ny lov om frittstående skoler – baselinerapport I:

Elevresultater

Forord

Dette er første rapport fra evalueringsprosjektet ”Konsekvenser av den nye loven om frittstående skoler” på oppdrag fra Utdanningsdirektoratet. Prosjektet er et samarbeid mellom Senter for økonomisk forskning (SØF) og NIFU STEP. Prosjektleder er Hans Bonesrønning (SØF). Jon Lauglo leder NIFU STEPs del av prosjektet. Prosjektmedarbeidere har vært Bjarne Strøm (SØF), Linn Reneé Naper (SØF) og Håvard Helland (NIFU STEP).

Den foreliggende rapporten, som gir en beskrivelse av situasjonen før innføring av den nye loven (baseline), består av to delrapporter. Den første ser på elevprestasjoner (SØF) og den andre på elevsammensetning (NIFU STEP). Det gis et sammendrag av hele baselinerapporten i starten av den første delrapporten.

Prosjektet vil utgi rapporter i 2006 og 2007 som dokumenterer og analyserer de tidlige konsekvensene av loven.

Takk til Statistisk sentralbyrå og Utdanningsdirektoratet som har gjort en stor jobb med å fremskaffe data til baselinerapporten, og til Grethe Hovland i Utdanningsdirektoratet og Direktoratets referansegruppe som har gitt gode råd.

Forord
 Innhold

1. Sammendrag av baselinerapporten.....	1
2. Frittstående grunnskoler: Ressurser og resultater 2003/2004.....	
2.1 Innledning.....	
2.2 Resultater, familiebakgrunn og ressurser.....	
2.3 Er frittstående skoler bedre skoler?.....	
2.4 Gir skolekonkurranse bedre resultater?.....	
2.5 Konklusjon.....	
3. Frittstående videregående skoler: Faglig framgang ved grunnkurset i allmennfag 2003/2004.....	
3.1 Innledning.....	
3.2 Elevresultater og elevsammensetning.....	
3.3 Er grunnkurset bedre i frittstående enn i offentlige skoler?.....	
3.4 Konklusjoner.....	
4. Lærere i frittstående skoler 2003/2004.....	
4.1 Innledning.....	
4.2 Lærer- og skolekjennetegn.....	
4.3 Regresjonsmodeller.....	

1. Sammendrag

Privatskoleloven fra 1970 krevde at frittstående skoler skulle representere et livssynsmessig- eller pedagogisk alternativ til den offentlige skolen. Med den nye loven om frittstående skoler som trådte i kraft 1. oktober 2003 er formålskravet tatt bort. Det er nå mulig å opprette frittstående skoler som er identiske med de offentlige skolene.

Det er forventet at den nye loven vil gi raskere vekst i elevtallet i frittstående skoler enn hva vi har sett under privatskoleloven. Det er strid om hvilke konsekvenser denne utviklingen vil ha. Tilhengere av loven hevder at økt konkurranse vil bidra til bedre elevprestasjoner, ikke bare i de frittstående skolene, men også i de offentlige skolene. Motstandere av loven bestrider denne type positive effekter, og peker i stedet på farene for segregering og en opphoping av de beste lærerne i frittstående skoler. Mer generelt frykter de en utarming av den offentlige skolen. Erfaringene fra andre land som har gjennomført liknende reformer er ikke entydige og gir derfor heller ikke grunnlag for generelle forventninger om utfallet i Norge.

Det er derfor ønskelig å følge utviklingen av de frittstående skolene nøye. En gruppe forskere fra Senter for økonomisk forskning (SØF) og NIFU STEP har fått i oppdrag å gjennomføre en evaluering av lovens konsekvenser de første to årene etter iverksettelsen. I år vil vi etablere en baseline som beskriver situasjonen i skoleåret 2003/2004, før den nye loven trådte i kraft, som vi vil sammenligne med når vi i kommende rapporter vil studere situasjonen etter lovendringen. Dette sammenligningsgrunnlaget vil publiseres i to rapporter: Den ene ved SØF og den andre ved NIFU STEP. SØFs baselinerapport dokumenterer ressurser og elevresultater i frittstående og offentlige skoler, mens baselinerapporten fra NIFU STEP undersøker elevsammensetningen i frittstående og offentlige skoler, og undersøker i hvilken grad det at friskoler finnes fører til sosial segregering i den offentlige skolen.¹ Her vil vi oppsummere begge disse rapportene.

Det er grunn til å presisere at de foreliggende rapportene ikke sier noe om konsekvensene av den nye loven, men er del av grunnlaget for å kunne foreta en slik evaluering. NIFU STEPs rapport omhandler bare grunnskolen. Størsteparten av plassen i SØFs baselinerapport er også viet grunnskolen, men det gis der også en analyse av grunnkurset på allmenne fag i den videregående skolen. Datagrunnlaget for analysene av grunnskolen er registerdata fra Statistisk sentralbyrå, data fra Grunnskolens informasjonssystem og elevresultater fra nasjonale prøver. Analysene av videregående skole benytter karakterdata levert fra Utdanningsdirektoratet.

Elevprestasjoner i grunnskolen

De første nasjonale prøvene ble gjennomført våren 2004 og omfattet elever på fjerde og tiende trinn. På fjerde trinn ble elevene prøvd i matematikk og lesing. På tiende trinn ble det gitt prøver i matematikk, lesing og engelsk. En bør merke seg at bare noe

¹ Håvard Helland og Jon Lauglo (2005) *Har frittstående grunnskoler økt segregeringen? Konsekvenser av ny lov om frittstående skoler – baselinerapport II*. Oslo: NIFU STEP.

i overkant av halvparten av elevene i frittstående skoler deltok i prøvene. Dette skyldes i hovedsak at Steinerskolene har fått fritak for deltagelse i de nasjonale prøvene de to første årene.

I baselinerapporten er resultatene på de nasjonale prøvene for elever på fjerde og tiende årstrinn benyttet til å sammenlikne prestasjonsnivået i frittstående og kommunale skoler.

Våren 2004 presterte elevene i de frittstående skolene bedre enn elevene i kommunale skoler i alle fag. Forskjellene er mer markert på tiende enn på fjerde trinn, og noe mer markert for lesing enn for de andre fagene som omfattes av prøvene.

Det er mange *mulige* forklaringer på disse forskjellene, som at

- frittstående skoler rekrutterer elever med mer ”fordelaktig” familiebakgrunn
- frittstående skoler har bedre ressurstilgang
- de livssynsbaserte frittstående skolene har bedre tilgang på sosial kapital (for eksempel kan skolene tenkes å dra nytte av å tilhøre trekanten familie, skole og kirke)
- de frittstående skolene er mer autonome; dvs. de trenger ikke å forholde seg til et omfattende offentlig byråkrati.
- de frittstående skolene må skjerpe seg ekstra mye for å overleve i konkurransen med de offentlige skolene

Baselinerapporten evaluerer primært de to første forklaringene.

Elevsammensetningen er forskjellig: Frittstående skoler rekrutterer en betydelig større andel elever med høyt utdannede foreldre, samtidig er innslaget av elever med innvandringsbakgrunn større i frittstående enn i offentlige grunnskoler (særlig gjelder dette barn av innvandrereforeldre fra vestlige land). Langs andre dimensjoner som foreldrenes inntekt er forskjellene mellom skoler med ulikt eierforhold små.

Det er gjennomført regresjonsanalyser for å se hvor mye forskjellene i elevsammensetning betyr for prestasjonsforskjellene. Likningene som er estimert, har elevprestasjoner som avhengige variabler og skolens eierforhold og familiebakgrunn som uavhengige variabler. Disse analysene viser at ulikheter i elevenes familiebakgrunn kan forklare noe mindre enn halvparten av prestasjonsforskjellene mellom frittstående og offentlige skoler.

Et sentralt spørsmål er om de gjenstående prestasjonsforskjellene reflekterer ulik ressursinnsats i skolene. Ressursinnsatsen er forskjellig: Frittstående skoler har større lærertetthet, men også en betydelig større andel lærere uten godkjent utdanning. Når de tilgjengelige ressursmål (fra Grunnskolens informasjonssystem) inkluderes i regresjonsanalysene viser det seg at de forklarer svært lite av prestasjonsforskjellene mellom skoler med ulike eierforhold. Tvert imot er det en tendens at prestasjonsforskjellene mellom frittstående og kommunale skoler fremstår som større. Dette skyldes at det er en ulempe for frittstående skoler å ha en stor andel lærere uten godkjent utdanning.

De innledende analysene behandler frittstående skoler som en homogen gruppe. Skolene er imidlertid svært forskjellige langs mange dimensjoner. I rapporten er det skilt mellom skoler med kristelig protestantisk livssyn, skoler med alternativ pedagogikk og en restkategori bestående av muslimske, katolske og internasjonale skoler. Analysen som gjør bruk av disse underkategoriene, viser at elever i skoler med kristelig protestantisk livssyn presterer bedre enn elever i offentlige skoler, forskjellen er først og fremst tydelig på tiende årstrinn. Det er derimot lite som tyder på at elever i skoler med alternativ pedagogikk presterer systematisk bedre enn elever i offentlige skoler.

Det er grunn til å understreke begrensningene ved disse siste analysene. For det første innebærer oppsplittingen i underkategorier at antall observasjoner i hver kategori blir relativt lite. De beregnede effektene er følgelig usikre. For det andre er det mange frittstående skoler som ikke er representert i datamaterialet. For det tredje skal vi være forsiktige med å tolke resultatene: Det at skoler med kristelig protestantisk livssyn presterer bedre, kan ikke uten videre tas til inntekt for en hypotese om betydningen av spesielt tette relasjoner mellom hjem, menighet, og skole. Det fins andre mulige forklaringer--for eks. at oppdragelsen i hjem med religiøst engasjerte foreldre i sterkere grad enn i andre hjem, gir støtte for barns læring på skolen. Slike problemstillinger bli viet større oppmerksomhet i de senere rapportene.

Det er en fjerde grunn til at vi bør være forsiktige med å trekke konklusjoner om mekanismene bak bedre prestasjoner i frittstående skoler. Det kan være at listen av kontrollvariabler ikke er fullstendig nok. Riktignok benytter analysene rike beskrivelser både av elevenes familiebakgrunn og skolens ressursituasjon, men det gjenstår at alle aktører i skolen (lærere, elever, foreldre, skoleledere, politikere) gjør valg basert på egne preferanser og egne ressurser som ikke enkelt lar seg observere. Eksempelvis vet vi ikke hvor viktig foreldrenes utdanningsorientering er for valg av skole, eller om lærere i frittstående skoler underviser med større glød og entusiasme fordi de slutter opp om skolens oppgave. Vi mangler data som beskriver utdanningsorientering, glød, entusiasme osv., og konsekvensen er at det blir vanskelig å separere elevkvalitet fra lærerkvalitet og videre skille elev- og lærerkvalitet fra andre faktorer som bestemmer skolekvaliteten. Evalueringsprosjektet vil senere benytte surveys til foreldre og skoleledere for å komme lenger med hensyn til å separere ulike faktorer som påvirker prestasjonene på de nasjonale prøvene.

Det andre hovedspørsmålet i denne delrapporten er om kommunale grunnskoler påvirkes positivt av konkurranse fra frittstående skoler. En stor andel norske kommuner har ingen frittstående skoler. Antallet kommuner med frittstående skoler er likevel stort nok til at det gir mening å studere konkurranseeffekter empirisk.

Det er gjennomført regresjonsanalyser hvor "andel elever i frittstående skoler i kommunen" er brukt som mål på den konkurransen de offentlige skolene utsettes for. Disse analysene viser at det er en positiv korrelasjon mellom elevprestasjoner i offentlige skoler og andelen elever i frittstående skoler i kommunen – også etter kontrollert for en rekke familiebakgrunnsvariabler. Resultatene er i tråd med en hypotese om at konkurranse skjerper de kommunale skolene, men det er forhastet å

konkludere med at vi har funnet en positiv konkurranseeffekt. En viktig grunn til at konklusjonene må utstå er at analysene ikke tar hensyn til lokaliseringsbeslutningene for de frittstående skolene. I prinsippet er det mulig å gjennomføre analyser som tar hensyn til at elever i frittstående skoler uforholdmessige ofte for eks. er bosatt i større byområder. Slike analyser er vanskelig å gjennomføre og krever grundig forarbeid, både når det gjelder metodebruk og datatilfang. Prosjektet vil derfor først neste år rapportere resultater fra grundigere analyser av dette spørsmålet. Det kan også være at vi fra planlagte surveys av foreldre og rektorer vil være i stand til å kaste noe lys over dette spørsmålet.

Videregående skole

Det ble ikke arrangert nasjonale prøver i videregående skole i 2004, men standpunkt karakterer ved avslutning av grunnkurset i allmenne fag er brukt som grunnlag for å undersøke om prestasjoner i frittstående videregående skoler atskiller seg fra prestasjonene i fylkeskommunale videregående skoler. Elevenes karakterer ved avslutning av grunnskolen er benyttet til å karakterisere kunnskapsnivået ved oppstart av grunnkurset i videregående opplæring. Det har dermed vært mulig – et godt stykke på veg - å isolere den videregående skoles bidrag til elevenes kunnskapsøkning i løpet av det første året i videregående opplæring.

Standpunkt karakterene ved avslutning av grunnkurset er litt høyere i frittstående enn fylkeskommunale skoler, men samtidig har elevene i frittstående skoler et noe bedre faglig utgangspunkt ved oppstart av grunnkurset. Følgelig kan vi ikke uten videre fastslå hvor den faglige fremgangen er størst.

Regresjonsanalyser viser at elevenes kunnskapsøkning jevnt over ikke synes å avhenge av skolens eierforhold. Det må gjøres unntak for matematikkurset 1MX. (I løpet av grunnkurset velger elevene mellom 1MX og 1MY. Elever som ønsker å fortsette med matematikk på videregående kurs 1 og 2 må velge 1MX.) For 1MX er prestasjonene signifikant bedre i de frittstående skolene. Det er undersøkt om dette kan skyldes at seleksjonen inn til dette matematikkurset er ”hardere” i de frittstående skolene. Resultatene gir en viss indikasjon på at dette er tilfellet. Omfanget av seleksjonen synes imidlertid ikke å være stor nok til å forklare prestasjonsforskjellene i 1MX.

Lærere i frittstående og kommunale grunnskoler

Den tredje analysen i denne rapporten ser på lærersammensetningen i frittstående og kommunale grunnskoler. Det må understrekes at det bare har vært mulig å karakterisere lærerkvalifikasjonene på skolenivå. Det har således ikke vært mulig å undersøke om det er systematiske forskjeller i fordelingen av lærere mellom fag og trinn mellom skoler med ulikt eierforhold.

Frittstående skoler har en noe større andel yngre lærere, og også en større andel lærere uten godkjent utdanning. På den andre siden har frittstående skoler også en høyere andel lærere med utdanning på hovedfagsnivå. Vi vet fra tidligere analyser (Bonesrønning, Falch og Strøm, 2005) at lærersammensetningen i skolene reflekterer skolestørrelse og elevsammensetning – og også at tilgangen på kvalifiserte lærere varierer mellom fylker og kommuner. Frittstående skoler er mindre enn kommunale skoler, de har en noe større andel elever med innvandringsbakgrunn, og de er ikke

tilfeldig spredt over landet. Analysene ser på om det er forskjeller i lærersammensetning etter at det er kontrollert for karakteristika ved skolene og deres geografiske plassering. Det viser seg imidlertid at andelen lærere uten godkjent utdanning er større i frittstående skoler selv etter at det er kontrollert for disse forholdene.

Elevsammensetning i frittstående og offentlige grunnskoler

Denne del av sammendraget er basert på en egen rapport om elevsammensetningen som er utført ved NIFU STEP av Håvard Helland og Jon Lauglo.² Analysen er basert på data framskaffet av Statistisk Sentralbyrå fra offentlige administrative dataregistre om befolkningen og grunnskolene. Alle elever i grunnskolen i 2003-2004 inngår i analysegrunnlaget—mer enn 619 000 elever. Senere rapporter vil i tillegg til registerdata, også innhente informasjon direkte fra foreldre og skoler.

Når det gjelder elevsammensetningen er det overordnede spørsmål om familiers bruk av friskoler har medført større sosial segregering i grunnskolen enn den segregeringen som en vil finne i kommunale skoler på grunn av sosiale skjevheter i familiers bostedsmønstre. Vekten kommer til å ligge på foreldres økonomi og tilknytning til arbeidsmarkedet, deres utdanning og etnisitet—ressurser eller trekk en forbinder med personers og grupperes plassering i sosiale hierarkier som blir beskrevet ut fra slike begreper som sosiale lag og klasser eller ut fra ideer om mer kontinuerlige statushierarkier.

Analysestrategien har vært først å legge fram relativt detaljert informasjon om elevrekruttering til ulike typer av frittstående skoler og å sammenligne slik rekruttering med de elever som går i kommunale skoler. Deretter blir analysen innsnevret til å gjelde skolekretser som er av spesiell interesse—først skolekretser med uvanlig høy hyppighet av ”friskolebruk” (mer enn 10% i friskoler, eller mer enn 30% av elevene i friskoler); og dernest kretser med uvanlig sterkt innslag av unge med innvandrerbakgrunn (kretser med mer enn 33% av de unge fra hjem der begge foreldre er innvandrere fra ikke vestlige land). Neste steg i analysen har vært å utføre multivariat logistisk regresjon av sannsynligheten for valg av friskoler. Tilslutt beregnes indekser som måler ulike sider ved segregering, dels for igjen å spore virkninger av friskoler på segregering under ”det gamle regime” (privatskoleloven av 1970), dels for å skape et grunnlag for ved fremtidig datainnhenting å kunne vurdere den effekt som loven av frittstående skoler av 2003 kan ha hatt.

Vi er bevisste på at tolkning forutsetter vurdering. Vi er også bevisste på at forskningstemaet gjelder et omstridt utdanningspolitisk spørsmål, og at viktige nyanser og forbehold lett blir utelatt når resultater blir referert av andre. Vi oppfordrer derfor lesere til å gå vår analyse etter i sømmene og selv vurdere om punktene nedenfor er rimelig bra fundert på den statistiske analysen som er foretatt. Dette er de viktigste funn om friskolers effekt på sosial segregering i grunnskolen:

² Håvard Helland og Jon Lauglo (2005) *Har frittstående skoler medført økt sosial segregering i grunnskolen? Konsekvenser av ny lov om frittstående skoler – baselinerapport Del II*. Oslo: NIFU STEP.

- Det er stor variasjon mellom ulike typer friskoler, både innen de som er opprettet med et bestemt livssyn for øye (de er alle religiøse skoler), og blant dem som representerer et pedagogisk alternativ. Langs de aller fleste dimensjoner som her er undersøkt er forskjellene mellom ulike typer friskoler større enn forskjellene mellom friskoler og kommunale skoler.
- Graden av sosial segregering i den offentlige norske grunnskolen som landsomfattende system er ikke blitt forsterket på grunn av den tilgang som familier har hatt til friskoler. Til det har bruken av frittstående skoler vært for begrenset under det gamle system.
- Noen konsekvent tendens til at en spesielt ressurssterk elite av familier er overrepresentert blant dem som har sine barn i friskoler har vi ikke funnet i de bivariate analyser som er gjort. Ser vi på skolekretser med uvanlig hyppig bruk av friskoler (mer enn 10 prosent av elevene i slike skoler), finner vi likevel en antydning til slike effekter i disse skolekretsene—i følge segregeringsindekser (kapittel 4). Mønsteret er imidlertid ikke helt konsekvent og vi vurderer de utslagene som forekommer, som svake. De skolekretsene som er med i denne delen av analysen inkluderer 2 prosent av alle barn som var i grunnskolealderen i 2003-04.
- Vi ser ingen gjennomgående tendens til at friskoleelevers foreldre har høyere inntekt enn andre foreldre. Det finnes friskoletyper med slike tendenser, men elevene i disse skoletypenes utgjør en liten andel av friskoleelevene i Norge.
- Vi har heller ikke funnet noen systematisk tendens til at bruken av friskoler er lavere blant familier med svak tilknytning til arbeidsmarkedet (som mottar trygd eller der foreldre ikke er i heltidsarbeid).
- Derimot finner vi i de fleste typer friskoler en overrepresentasjon av foreldre med relativt høy utdanning. Den store forskjellen går mellom foreldre med høyere utdanning og de som ikke har det. Utslaget av foreldres utdanning er spesielt sterkt når foreldre har en hovedfagsutdanning innen humaniora eller teologi. Foreløpig er ikke effekten av foreldrenes utdanningsnivå så sterk at den har hatt noen innvirkning på graden av den sosial segregeringen i kommunale grunnskoler for landet i sin helhet. For Evalueringen blir det spesielt interessant å se om tendensen forsterkes som resultat av friskoleloven av 2003.
- Barn av innvandrere fra ikke-vestlige land er sterkt underrepresentert i friskoler drevet som pedagogiske alternativ. Da det i 2003 var kun en eneste ikke-kristen friskole i Norge tuftet på livssyn, opplever trolig innvandrerfamilier som aktivt praktiserer en annen religion enn kristendom at de sjeldnere enn andre familier har tilgang til en friskole som er i pakt med deres religiøse verdier eller syn på pedagogikk. Likevel er barn fra innvandrerbakgrunn godt representert i kristne friskoler.
- I skolekretser i Oslo og Drammen med uvanlig høyt innslag av barn fra innvandrerfamilier, blir barn sjeldnere sendt til frittstående skoler enn i andre skolekretser i disse byene. Dette kan tyde på at ”flukt fra offentlig skole” i slike skolekretser ikke er noe problem som forsterkes av tilgangen til friskoler.

Imidlertid finner vi samtidig i slike skolekretser at familiens sosioøkonomiske status (inntekt, yrkestyper, trygdestatus) betyr mer for valg av friskole enn slike indikatorer synes å gjøre for landet som helhet. I disse skolekretsene at foreldres utdanning også klart utslagsgivende for slike valg. I den videre analysen blir det spesielt viktig å avveie den betydning som etnisitet har, i forhold til den betydning som sosio-økonomisk hjemmebakgrunn har, for bruk av friskoler i skolekretser med høyt innslag av innvandrerfamilier.

- Friskolebruk er generelt hyppigst i de større bymessige områdene. Hvis vi ser på de skolekretsene der 10 % av elevene er i friskoler, forsterkes dette urbane preg. Men hvis vi ser på det fåtall av skolekretser som har minst 30 % av elevene i friskoler blir de større urbane områder sterkt underrepresentert, og elever fra kommuner i spredtbygde strøk blir sterkt overrepresentert—noe som bl.a. viser at det finnes en del Montessoriskoler i slike kretser som fungerer som erstatning for tidligere kommunale grendeskoler.
- Familier med mange barn er overrepresentert i friskoler. Denne sammenhengen kan skyldes at familiene er uvanlig store i en del trossamfunn som også driver egne skoler for sine medlemmers barn. Sammenhengen gir foreløpig inntrykket av at skolepenger trolig ikke kan være noen avgjørende hindring for bruk av friskoler for de aller fleste familier.³
- I den grad det er segregering etter familiestatus (om barn bor sammen med begge foreldre eller ikke, og om disse foreldre er gift), skjer dette mellom ulike typer friskoler—ikke mellom friskoler og kommunale skoler.

Kvantitativ analyse av et begrenset antall variabler, som i denne rapporten, har sin begrensning. Det vil alltid være forhold som fører til lokale avvik fra de gjennomgående tendenser som man kan jakte på i kvantitativ analyse men som ikke fanges opp i de faktorer en har tenkt på eller har tilgang til opplysninger om.

Et forhold vi gjerne skulle tatt med i analysene våre er hvorvidt og hvor mange elever som har behov for spesialundervisning. (Vi tar sikte på å inkludere dette i fremtidige studier basert på surveys av foreldre og rektorer)

Vi kan heller ikke pretendere at vårt materiale gjør det mulig å komme nært innpå familiers beslutningsprosesser om valg av skole. En slik undersøkelse inngår i en senere fase av evalueringen.

Analysen gjelder kun grunnskolen. En baselineanalyse av elevsammensetningen i videregående skole vil bli foretatt for skoleåret 2004/2005 som var det siste år videregående skoler fungerte etter den gamle loven.

Analysen er av segregering under ”det gamle regime”—privatskoleloven av 1970. Loven om frittstående skoler av 2003 tar sikte på kvalitativt nye rammer for støtten til

³ En planlagt survey av familier til barn i friskoler (og kommunale skoler) vil gi oss data om familienes utgifter. Vi vet det forekommer at religiøst funderte friskoler dekker mye av foreldres utgifter gjennom innsamlinger fra menigheten, noe som vil redusere slike merutgifter for store enkeltfamilier.

frittstående skoler—vi forventer at det vil fungere annerledes i og med at det påvirkes av nye regler.

Selv om vi i denne rapporten har søkt funn som har en viss relevans for fremtidig utvikling—f.eks. segregeringstendenser i skolekretser hvor en betydelig andel av de unge går i frittstående skole (mer enn 10 %), så er ikke det vi finner for slike skolekretser nødvendigvis en pekepinn om den sosiale sammensetning en vil få hvis den nye loven skulle føre til en så høy prosent for hele landet—fordi det nye regime av regler er ment å fungere ulikt det gamle regime.

All seleksjon etter livssyn eller preferanse for type pedagogikk er også en form for segregering. Noen vil kunne se det som problematisk at livssynsbaserte skoler kan komme til å redusere livssynsmangfoldet på de fellesarenaer for utdanning og oppvekst som kommunale skoler er ment å være—selv om den sosiale segregering etter sosioøkonomisk status som friskoler medfører, kan være liten. Vi har ikke noe datagrunnlag i denne rapporten for å tilføre noen ny kunnskap til diskusjonen om hvorvidt slik ”livssynssegregering” er problematisk eller ei i Norge.

Etter vår mening er den riktige bruk av denne studien å relatere resultatene (eller kritisere våre funn og tolkninger) til det som er studiens styrende formål: vurdering av hvordan loven om privatskoler av 1970 har fungert. For å gjenta vårt viktigste forbehold: Funn fra denne analysen av situasjonen i grunnskolen i 2003-2004 er ikke ment å vise hva konsekvensene vil bli av loven om frittstående skoler av 2003, og strekker ikke til for å spå hva virkningene av den loven vil bli.